

Φασίστα, κουραμπιέ, για σένα κάθε μέρα είναι Χριστούγεννα

του Γιώργου Κτενά

Αν και οι αναρχικοί, σήμερα, δεν έχουν καταφέρει να μας εξηγήσουν ακόμα όλα όσα θα θέλαμε, είναι σαφές ότι οι κλασσικοί θεμελιωτές έχουν απαντήσεις που καλό θα είναι να ξεσκονίζουμε σε τακτά χρονικά διαστήματα. Όπως ο Μπακούνιν, που θέτει ως ένδειξη ανάπτυξης ή όχι του πολιτισμού, την ύπαρξη (και ένταση) του φυσικού πατριωτισμού. Δηλαδή την ενστικτώδη αφοσίωση σε συνήθειες (υλικές, διανοητικές κ.λπ.) της εθιμικής ζωής ενός τόπου αλλά και της απέχθειας σε κάθε τι ξένο. Οπότε είναι αντιστρόφως ανάλογη η πορεία πολιτισμού και φυσικού πατριωτισμού, που αφορά τελικά την υπερίσχυση της αγάπης και της τρυφερότητας εντός των κοινωνιών και μεταξύ των κοινωνιών και όχι του μίσους.

Στο *Μέλλον μιας αυταπάτης* ο Φρόιντ, που έχει τα κλειδιά της αντιπροσωπείας «Ψυχανάλυση», αναλύει πώς γεννήθηκε και πώς λειτουργεί η θρησκεία. Κάθε θρησκεία. Αναδεικνύοντας ως προγονική αιτία για την ύπαρξή της, το δέος του ανθρώπου απέναντι στη φύση. Αλλά και την αυθόρμητη πεθυμιά για την παρουσία του πατέρα. Σωστά συνδέει τον συνεκτικό κοινωνικό ιστό που διαχρονικά διατήρησαν οι θρησκευτικές αναπαραστάσεις, αλλά αναλύει παράλληλα και την ωμή αυταπάτη που δημιουργούν. Γιατί ως καθολική αυταπάτη δημιουργεί τη λαϊκή πρόληψη και ενισχύσει τη δύναμη της συνήθειας, αποκρύπτοντας τελικά την αλήθεια. Με τεράστιο κοινωνικό έρεισμα, που μπορεί όποτε το επιδιώξει να κατευθύνει μεγάλα ακροατήρια. Να παρατηρήσουμε, μόνο, ότι το παπαδαριό, μεγαλοπαπάδες ή και τοπικοί Παπαφλέσσες, πρωτοστάτησε στις εκδηλώσεις για τη Μακεδονία.

Με τον Αυστριακό επιστήμονα να τοποθετεί μοναδικά την προοπτική της ψυχαναλυτικής στο παρελθόν, γεννιέται το «μεθύστερο βίωμα» καθώς το μέλλον αποτελεί επιθυμία για

πορεία. Άρα το μέλλον συνδέεται με την ουτοπία, ακριβώς ως αποτέλεσμα του ριζικού φαντασιακού της ίδιας της ατομικής ψυχής που μπορεί να γίνει και, τελικά γίνεται, συλλογική. Για αυτό και ο Φουκό βλέπει στην ουτοπία ένα σώμα χωρίς σώμα, καθώς η αυτή έχει αποκοπεί από την ίδια την ψυχή των ανθρώπων. Αποτελώντας τον οδηγό τους.

Άρα πόσο ουτοπικό είναι να ονειρευόμαστε μια διαφορετική κοινωνία και ότι ένας διαφορετικός κόσμος είναι εφικτός; Όταν, για παράδειγμα, τα εθνικόφρονα ορκ απέτυχαν ακόμα και στη μαζικότητα των συγκεντρώσεών τους για τη Μακεδονία, η απάντηση είναι ξεκάθαρη. Ένα ζήτημα ήσσονος πολιτικού ενδιαφέροντος για την εξωτερική πολιτική (το οποίο μάλιστα διευθετήθηκε τάχιστα και με όρους κυριαρχίας από την ελληνική πλευρά στα Βαλκάνια), το οποίο όμως αποτελεί κέντα για το συντηρητικό ακροατήριο, δεν κατάφερε να παρουσιάσει αξιόλογη μαζικότητα ούτε πάνω στην κορύφωσή του. Σε περίοδο, μάλιστα, που η ΧΑ είχε μπετοναρισμένο έναν σοβαρό αριθμό ψηφοφόρων, όσα είδαμε αυτές τις ημέρες στο Σύνταγμα ίσως να γεννούν ελπίδα. Η απάντηση ακόμα και στο πιο βαθύ σκοτάδι, είναι το φως που μπορεί να φέρει ένα μικρό λυχνάρι. Η ουτοπία δεν πρέπει να λογίζεται ως κάτι απραγματοποίητο, όπως βιάστηκαν να μας μάθουν στα σχολεία, αλλά ως τρόπος ζωής. Κι αυτό καλό είναι να μην το ξεχνάμε ποτέ.

Αν ο ελεύθερος χρόνος είναι η περιουσία των ευφυών, τότε γιατί τον σπαταλάμε;

του Γιώργου Κτενά

Η νεφελώδης διαφορετική κοινωνική προσέγγιση που

ευαγγελίζονται όλοι σήμερα, χρειάζεται να αναπτύξει ευδιάκριτα χαρακτηριστικά. Να διαυγάσει τα πολλαπλασιαστικά νέα προτάγματα, να λάβει τολμηρά ρίσκα και απευθύνσεις που επιβάλλεται να μεταφέρουν στο επίκεντρο τον άνθρωπο και όχι το κέρδος των πολυεθνικών. Αψηφώντας την υποταγή σε λανθασμένες αυθεντίες, αλλά εντός ενός ευρέως φάσματος κοινωνικών σημασιών που να προκύπτουν με βάση το δημόσιο. Το ρίσκο τής αλλαγής πρέπει να είναι αποφασιστικό, αντι-ηγεμονικό και αυτοθεσμισμένο, προκειμένου να δημιουργηθεί το νέο κοινωνικό φαντασιακό που έχουμε ανάγκη. Η ριζική φαντασία δεν μπορεί να είναι ούτε εξωχρονική ούτε εξωκοινωνική, γιατί δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνικό-ιστορικό χωρίς άνθρωπο – Οι ίδιες οι φαντασιακές σημασίες δεν θα υπήρχαν.

Και δεν είναι τυχαίο ότι στον Αριστοτέλη συναντάμε τον ελεύθερο χρόνο ως προϋπόθεση ευτυχίας και χειραφέτησης. Όπως και ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης είχε οραματιστεί ένα σχήμα Ιδανικής Πολιτείας στο οποίο θεωρούσε πολίτες μόνον όσους μπορούσαν να ασχοληθούν με τη πνευματική δραστηριότητα – Ήταν εκείνοι που είχαν τον ελεύθερο χρόνο για να το πράξουν. Άρα ο ελεύθερος χρόνος λειτουργεί ως προϋπόθεση ευδαιμονίας και ελευθερίας της βούλησης, κάτι που σημαίνει ότι οδηγούμαστε στην ευτυχία μόνο αν υπερβούμε την αναγκαιότητα. Οπότε ο ελεύθερος χρόνος και η αξιοποίησή του αφορά κατεξοχήν το συλλογικό φαντασιακό και τις φαντασιακές σημασίες που αναδύονται από αυτό.

Με το θέατρο να συγκεντρώνει όλα εκείνα τα στοιχεία που τον αναδεικνύουν στις ευχάριστες απολαύσεις της ζωής, άρα σχετίζεται άμεσα με τον ελεύθερο χρόνο και πώς τον αξιοποιούμε. Στην κοινωνιολογική του διάσταση έχει τον ρόλο του υποκατάστατου της κοινωνικότητας. Δηλαδή του συνόλου των αξιωμάτων που δίνουν νόημα στις πράξεις των ανθρώπων. Αναδεικνύει τη συλλογική και σοσιαλιστική φύση, μακριά από την εμπορευματοποίηση της ρηχής και φτηνής θεμελίωσης της ετερονομίας.

Το θέατρο είναι κοινωνικό εργαλείο, για όποιον γνωρίζει πώς να

το αξιοποιήσει ως τέτοιο, που θέτει εξ αρχής στο επίκεντρο το ίδιο το παιχνίδι. Γιατί το αντίθετο του παιχνιδιού δεν είναι η σοβαρότητα αλλά η πραγματικότητα. Με αυτή την παιχνιδιάρικη διάθεση αντιμετωπίζει ο Σίμος Κακάλας τον *Καταποντισμό του εγωιστή Γιόχαν Φάτσερ*, στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού, ενός ανολοκλήρωτου έργου του Μπρεχτ για τον μεσοπόλεμο. Έξι ηθοποιοί επί σκηνής και ο Κακάλας σε ρόλο αφηγητή (και κάτι περισσότερο), σε πρωτότυπη μουσική σύνθεση για την παράσταση του Γιάννη Αγγελάκα, θρυμματίζουν τα προσώπια του θεατρικού καθωσπρεπισμού, αποβάλλοντας το συγκυριακό μπροστά στο μακροπρόθεσμο. Δεν υπάρχουν κεφάλαια, συμφέροντα, υποστήριξη και πλάτες που να «σέρνουν» την παράσταση. Καμία από τις γάγγραινες του ανταγωνισμού που διαπνέουν τις νεοφιλελεύθερες κοινωνίες. Το μουλάρι του κοινωνικού αμοραλισμού φοράει εμπορικό σαμάρι, αλλά εργασίες όπως αυτή για τον Φάτσερ, ελάχιστα γνωστό έργο του Μπρεχτ, όση συζήτηση κι αν σηκώνει ευρύτερα το μοντάρισμά τους, αναβλύζουν γάργαρο και δροσερό νερό. Από αυτό που τόσο πολύ έχει ανάγκη το ελληνικό θέατρο σήμερα.

Θανάσης: Ονειροπόλος τρελός, ένα χαρούμενο παιδί

Γιώργος Κτενάς

Η κανονικότητα στις άμεστες κοινωνίες θέλει τον πολίτη υποβαθμισμένο σε μονάδα κατανάλωσης, να αδυνατεί να συγκροτήσει ένα εκκοινωνισμένο Εγώ. Να μην είναι ολοκληρωμένο άτομο αλλά να παραμένει λειψό και μίζερο, αφού δεν πραγματώνεται μέσα στην κοινωνία. Πρόκειται για το ανθρωπολογικό μοντέλο που συναντάμε σε μεγάλο βαθμό στην Ελλάδα και όπου αλλού κυριαρχεί αυτό που το αστικό καθεστώς

χαρακτηρίζει οικονομική κρίση. Μήπως όμως της υπερσυσώρευσης κεφαλαίων (-αυτό ονομάστηκε οικονομική, καπιταλιστική κρίση), προηγήθηκε η κρίση πολιτισμού;

Κι ένα ερώτημα: Μπορεί ένας πολιτισμένος λαός να έχει οικονομικά προβλήματα;

Ένας σίγουρος τρόπος για να αντιπαρατεθούμε στα ίσια με την κρίση πολιτισμού, που προηγείται της οικονομικής, είναι να παραμείνουμε δημιουργικοί. Να μην αφήσουμε τις ζωές μας στις δαγκάνες αιτίου και αιτιατού, αποζητώντας αποτέλεσμα στις πράξεις. Αλλά να δρούμε ως συνδημιουργοί του κοινωνικού, χωρίς να υποτασσόμαστε σε μία γενική ιδέα. Γιατί το κοινωνικό είναι και πολιτικό και θα πρέπει να το αντιλαμβανόμαστε ως τέτοιο. Η πράξη προηγείται του λόγου, άρα η πράξη είναι που προηγείται και διαμορφώνει τελικά τη θεωρία. Για αυτό κάθε κίνησή μας, κάθε απόφαση σε επίπεδο καθημερινής μικροκλίμακας, αποτελεί πολιτική παρέμβαση, πολιτική πράξη. Διαφορετικά ζούμε στο κενό και το αναπαράγουμε.

Κι εδώ χρειάζεται η αναφορά στους ανθρώπους που ο καμπτήρας των θελήσεων είναι τρελός και τους δίνει θέληση περίσσεια, για να εκφράσουν τη χαρά και τον πόνο. Όχι μόνο τον δικό τους, αλλά και εκείνων για τους οποίους γράφουν αντ' αυτού, στη βάση της διαχείρισης του συναισθήματος ολόκληρης της κοινωνίας. Όσων μπορούν να διαχειριστούν το άχθος του συναισθήματός της. Οι αληθινοί δημιουργοί, οι πραγματικοί καλλιτέχνες. Που έχουν γνωρίσει τη χαρά της συνδημιουργίας και δεν μπορούν να απαρνηθούν αυτή την απόλαυση.

Όπως είναι ο θανάσης Παπακωνσταντίνου, από τους κύριους εκφραστές της απεύθυνση μιας ολόκληρης γενιάς και πολλών ακόμα που θα ακολουθήσουν. Ένας ονειροπόλος ποιητής, για να θυμηθούμε λίγο τον Φρόιντ, που σε κάθε εργασία τού δημιουργεί έναν φανταστικό κόσμο που τον παίρνει στα σοβαρά, προκειμένου να γεμίσει ενέργεια η ψυχή. Όπως θα έκανε ένα χαρούμενο παιδί, που θέλει να συνεχίσει να παίζει. Γιατί αντίθετο του παιχνιδιού δεν είναι η σοβαρότητα, αλλά η πραγματικότητα.

Και ο Θανάσης Παπακωνσταντίνου δημιουργεί μια υπερπαγματικότητα στις εργασίες του, που ακροπατεί στον υπερρεαλισμό και σε κάθε περίπτωση υπερβαίνει τη σημερινή θλιβερή πραγματικότητα.

Σε αυτό το πλαίσιο κινείται και η τελευταία δισκογραφική παρουσία του, «**Με στόμα που γελά**», με τη σύμπραξη του Σωκράτη Μάλαμα που κυριαρχεί ερμηνευτικά. Καλεί τον ακροατή στο γνωστό μαγευτικό ταξίδι των στίχων και τον πρωτογονισμό της μελωδίας του. Ακόμα κι αν δεν έτυχε να ακούσετε το αποτέλεσμα στο ραδιόφωνο, αφού δεν ακολουθεί τη ρηχή και εύπεπτη συνταγή τής μαζικής μουσικής βιομηχανίας, αξίζει να το αναζητήσετε με άλλον τρόπο.

Εγχείρημα που βάζει φουρνέλο στα θεμέλια της νεωτερικότητας και του κυρίαρχου κοσμοειδώλου. Παρακαταθήκη για τον έρωτα, τη ζωή, τον θάνατο, τις σχέσεις εξουσίας. Πόσοι δημιουργοί αγγίζουν αυτό το εύρος της θεματολογίας στην συνολοταυτιστική πλαισιακή αναφορά ενός concept album και όχι στην αποσπασματικότητα ενός τραγουδιού;

Οι κυρίαρχες δομές καταρρέουν μπροστά στις μορφές αναπάραστασης που προκύπτουν από εργασίες όπως αυτή του Θανάση Παπακωνσταντίνου, θυμίζοντας τα πρωινά που ανοίγουν οι κουρτίνες σε σκοτεινά δωμάτια και μπαίνει το χέρι αμέσως μπροστά από τα μάτια. Όποιος το βγάλει από εκεί, θα δει αμέσως τον ήλιο. Αλλά δεν μπορούν να το κάνουν όλοι.

Γίνεται Επανάσταση στον Μπλε Κάδο; Ας Είμαστε Σοβαροί

Γιώργος Κτενάς

Στην αρχαία Αίγυπτο πίστευαν πως κύρια αιτία ασθένειας, ήταν η εισβολή στο σώμα κακών πνευμάτων. Και η ίαση ερχόταν μέσω εξορκισμών και ψαλμών που μπορούσαν να τρομάξουν ή να κατευνάσουν τα πνεύματα. Βέβαιοι για το ότι κάθε θεός είναι υπεύθυνος για κάποιο σωματικό όργανο, έκαναν θεραπευτικές λειτουργίες λατρείας στον Θωθ, τον Ωρο, την Ίσις, τον Ιμοπέτ. Προσωποποιούσαν δηλαδή ό,τι συνέβαινε, ως αποτέλεσμα θεϊκής θέλησης. Προσέγγιση που θυμίζει λαϊκά αφηγήματα που συναντάμε και σήμερα, στην εξέλιξη της ιερατικής Ορθοδοξίας που γνωρίσαμε.

Αλλά αυτή η προδιάθεση, δηλαδή η συγκεκριμενοποίηση της αιτίας, έχει παρατηρηθεί στις κοινωνίες που δεν γνώριζαν τον γραπτό λόγο. Άρα ήταν πρωτογονισμένες. Κατανοούμε ένα φαινόμενο, ένα γεγονός, μέσω εκείνου που το καθιστά εκδήλωση γενικού νόμου και όχι εκείνου που του προσδίδει ιδιομορφία. Με αποτέλεσμα ο γενικός νόμος να μην συλλαμβάνει σε απόλυτο βαθμό, τον χαρακτήρα κάθε ξεχωριστού γεγονότος και φαινομένου. Με τον Νεύτωνα να ονομάζει Μαθηματικές Αρχές της Φύσης της Φιλοσοφίας, το έργο για τη μηχανική και τη θεωρία της βαρύτητας. Διέκρινε σωστά δηλαδή ότι η προσέγγιση και ο σεβασμός της φύσης, ήταν οργανικό μέρος ευρύτερης της φιλοσοφικής πραγματικότητας.

Να δούμε πώς συμπεριφέρονται σήμερα οι άνθρωποι στη φύση, όταν από τους προϊστορικούς χρόνους έχει κατανοηθεί πως η επιβίωση του ανθρώπινου είδους, συνδέεται με το φυσικό περιβάλλον. Το σεβόμαστε όμως όσο χρειάζεται, προς όφελος της επιβίωσής μας; Έχουμε κατανοήσει, στον βαθμό που χρειάζεται, τη σύνδεση της παγκόσμιας οικολογικής καταστροφής με το πρόταγμα της κατανάλωσης; Αντιλαμβανόμαστε ότι η αστικοποίηση του πλανήτη σχετίζεται (και) με τη φρέσκια ντομάτα ή τα σταφύλια του χειμώνα; Γνωρίζουμε τι είναι το ατομικό οικολογικό αποτύπωμα; Από τη ρύπανση υδάτινων πόρων και ατμόσφαιρας, μέχρι την αποδάσωση, την ερημοποίηση, τη μείωση της βιοποικιλότητας που επιβάλλουν οι πολυεθνικές, προκειμένου να αυτορρυθμίσουν τα υπερκέρδη. Δεν είναι τυχαίο πως

το οικολογικό πρόβλημα, σε παγκόσμιο επίπεδο, εμφανίστηκε μετά τη βιομηχανική επανάσταση και εντάθηκε με τις αστικές επαναστάσεις.

Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, οι οδοκαθαριστές εμφανίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, συνοδευόμενοι από το κυρίαρχο φαντασιακό ανάπτυξης και πλασματικής αφθονίας αλλά και από τους χρεοκοπημένους σχεδιασμούς στο διογκούμενο πρόβλημα των απορριμμάτων, προκειμένου να θησαυρίσουν οι εργολάβοι που ασχολούνται με αυτά. **Γιατί όποιος διαχειρίζεται απορρίμματα, βγάζει χρυσάφι.** Τι μπορεί να γίνει; Μία απλή λύση είναι να σταματήσουμε να παράγουμε σκουπίδια, μετριάζοντας την κατανάλωση. Αμέτρητοι τόνοι φαγητού καταλήγουν στα σκουπίδια, αλλά και διάφορα άλλα είδη που επειδή γυάλισαν στα μάτια, τα αγκάλιασαν τα χέρια. Κι ας ήταν εξαρχής άχρηστα.

Η απο-μείωση των απορριμμάτων, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο απο-ανάπτυξης, επιβάλλεται να συνδυαστεί με τη διαχείρισή τους από την κοινότητα και όχι από κάποιον κρατικό ή ιδιωτικό φορέα. Αναδεικνύοντας την κομποστοποίηση (πρωτίστως την οικιακή), αλλά και τη διαλογή και τον διαχωρισμό των απορριμμάτων στην πηγή προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν πολλά από όσα πληρώνουμε για να πετάμε, όπως οι πλαστικές συσκευασίες. Μία αντικαπιταλιστική διαδικασία που, παράλληλα, χειραφετεί και αυξάνει τη λαϊκή συνειδητότητα. Αλλά κάποιοι νομπελίστες χαρακτήρισαν την οικολογία ως μία άλογη ιδεολογία, που αντιτίθεται στην πρόοδο. Αυτό δείχνει πως το πολυεπίπεδο οικοδόμημα του καπιταλισμού, έχει τον τρόπο να πείθει τις μάζες και να αναπαράγεται. Κι εδώ μπαίνει η δική μας ευθύνη, για το αν θα μείνουμε εγκλωβισμένοι στη ρηχή προσέγγιση της προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω της ανακύκλωσης (λέξη ταυτισμένη με την επανάσταση στον Κοπέρνικο) με τα απορρίμματα στον μπλε κάδο.

Δεν έχει πάρκινγκ στην Κόλαση και το σέρβις είναι άθλιο

Γιώργος Κτενάς

«Τι είναι ο Διαφωτισμός», αναρωτιόταν ο Καντ ήδη από τα τέλη τού 18^{ου} αιώνα. Μια πρώτη απάντηση προσπάθησε να δώσει ο ίδιος, σε φράση με συμπικνωμένα νοήματα: «Διαφωτισμός είναι η έξοδος του ανθρώπου από την ανωριμότητά του. Για την οποία όμως ευθύνεται ο ίδιος». Δηλαδή η αποτίναξη της μεσαιωνικής κοσμοθέωσης, του θεοκεντρικού κοσμοειδώλου, που έφερε στο προσκήνιο την κριτική σκέψη. Εγκαταλείφθηκε το παραγωγικό μοντέλο (στο οποίο πηγάζουν όλα από τη γενική αρχή: Θεός, άρχοντας, Κράτος) και στο προσκήνιο βρέθηκε το επαγωγικό.

Με τον φόβο ότι αυτά τα νέα δεν έχουν φτάσει ακόμα στην Ελλάδα, να συμπληρώσουμε ότι χρειάστηκαν αρκετοί αιώνες μέχρι να ανατραπεί το γεωκεντρικό μοντέλο του σύμπαντος: Από τον Αριστοτέλη μέχρι τον Γαλιλαίο (με τον Πτολεμαίο να σώζει επιμελώς τα φαινόμενα), **το κοσμοείδωλο ανατράπηκε μόνο όταν για τη θέση του υπήρξε ένα άλλο, έτοιμο, προκειμένου να το αντικαταστήσει.** Και μπαίνει το ερώτημα: Μήπως το ίδιο ισχύει στο πολιτικό πεδίο (χαρακτηριστικό είναι το ψεύτικο δίπολο που καλλιέργησε ο ΣΥΡΙΖΑ ως μνημόνιο – αντιμνημόνιο, ενσωματώνοντας τελικά μεγάλο μέρος του ακροατηρίου του στη μνημονιακή κουλτούρα) αλλά και στις καθημερινές, προσωπικές σχέσεις;

Ακόμα και στις ερωτικές, όταν πολλές φορές τα ζευγάρια παραμένουν για καιρό μαζί, χωρίς να προκύπτει από πουθενά ότι θέλουν ή μπορούν να το κάνουν. Όσο δεν υπάρχει όμως έτοιμος ένας άλλος κόσμος, μία άλλη προοπτική συντροφικότητάς δηλαδή, δυσκολεύονται να δώσουν τέλος στην κατάσταση που βιώνουν. Ο

στίχος «Δεν έχει πάρκινγκ στην Κόλαση και το σέρβις είναι άθλιο»*, εκφράζει με ακρίβεια αυτή την κοινωνική πραγματικότητα και είναι παρφουμαρισμένος με το εκλεπτυσμένο άρωμα της ποίησης των Beat δημιουργών. Ειδικά στη γυναικεία φύση, που η διαδικασία τού άλλοθι, ως χειρονομία απενεχοποίησης ή ακόμα και ερωτικής ενσωμάτωσης, λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο. Με ύψιστο αφαιρετικό άλλοθι για μία γυναίκα, προκειμένου να χαρίσει τον εαυτό της σε έναν άντρα, το χιούμορ που ανακαλύπτει σε εκείνον.

Και παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι στον Σίσυφο και τον μύθο του απεικονίζεται, σε μεγάλο βαθμό, η δυναμική που αναπτύσσεται στις σχέσεις των ανθρώπων, στον δρόμο της αυτοπραγμάτωσής τους. Αν θυμηθούμε τι μας λέει ο Φιλήμονας Πατσάκης στο έργο του *Ο ευτυχισμένος Σίσυφος*, για τα μακραίωνα μηνύματα του μύθου, θα αναλογιστούμε ότι κορυφαία στιγμή για τον Σίσυφο δεν αποτελεί το ανέβασμα του βράχου ή όταν τον βλέπει να κυλάει ξανά προς τα κάτω. Αλλά όταν αρχίζει η δική του κατάβαση: «Τι προσδοκά, τι σκέφτεται, υπάρχει χώρος για την ελπίδα; Η ανθρώπινη καρδιά μπορεί να γεμίσει με τον αγώνα για την κορυφή;». Ένας ατομικός, προσωπικός Διαφωτισμός, που θα βοηθήσει τους ανθρώπους να ωριμάσουν κατά τον Καντ και, παράλληλα, να ωριμάσουν οι σχέσεις τους, είναι το ζητούμενο της εποχής. Κάθε εποχής. Αρκεί να μην ξεχνάμε πως ο Διαφωτισμός ήταν εκείνος που οδήγησε, τελικά, στη Βιομηχανική Επανάσταση και εκείνη με τη σειρά της στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν χρειαζόμαστε δηλαδή φωτοδότες τύπου Ρουσσώ, Μοντεσκιέ και Άνταμ Σμίθ, αλλά την ανάδυση του αυτεξούσιου συλλογικού ατόμου για την πραγμάτωση της αλλαγής που εδράζεται στο μέρος και διαχέεται στο όλον.

* Στίχος δανεισμένος από την ποιητική συλλογή *Οι αόρατοι άνθρωποι*, του Χρήστου Ξανθάκη (εκδ. Οδός Πανός)

** *Ο ευτυχισμένος Σίσυφος*, Φιλήμονας Πατσάκης, εκδ. Εξάρχεια.

Σε Καθεστώς που Φυλακίζει Άδικα, η Θέση του Δίκαιου Βρίσκεται στη Φυλακή

Γιώργος Κτενάς

Αφετηρία της διανοητικής υπόστασης του Μαρξ, αποτελεί η περίφημη 11^η θέση για τον Φόιερμπαχ: «Οι φιλόσοφοι μέχρι τώρα προσπαθούσαν να εξηγήσουν τον κόσμο, με διάφορους τρόπους. Αυτό που έχει σημασία τώρα, είναι να τον αλλάξουμε». Κι εδώ ως μας επιτραπεί να συμπληρώσουμε τον κορυφαίο διανοητή: Για να αλλάξει ο κόσμος, για να αλλάξει η κοινωνία που μέλη της είμαστε όλοι εμείς, πρέπει πρώτα να την κατανοήσουμε. Να τη στήσουμε απέναντι μας σαν πολιτικό υποκείμενο, να της κάνουμε σωστές ερωτήσεις και να πάρουμε τις κατάλληλες απαντήσεις.

Οπότε χρειάζεται να δούμε την κοινωνία που ζούμε, να τη μάθουμε, να την ερμηνεύσουμε σωστά και έπειτα να προσπαθήσουμε να την αλλάξουμε – με το να αλλάξουν οι άνθρωποι που τη στελεχώνουν. Διαφορετικά κάθε προσπάθεια θα πέσει στο κενό.

Μήπως όμως μπορούμε από τον μικρόκοσμο της ελληνικής κοινωνίας, να αναδυθούμε στον μακρόκοσμο έξω από αυτήν και να πάρουμε τις ίδιες απαντήσεις; Γιατί παρά τα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά των λαών, όλοι σε έναν μεγάλο βαθμό είναι βυθισμένοι στο σύστημα του γραφειοκρατικού ύστερου καπιταλισμού. Και στη συντριπτική πλειοψηφία τους, τα πολιτικά καθεστώτα αποτελούν οικονομικές ολιγαρχίες. Με τον Καστοριάδη να σημειώνει ότι αποτελεί ιδεολογική οπισθοχώρηση και ιστορική αμνησία η αποδοχή, στις μέρες μας, της λέξης δημοκρατία. Μία πολύ απλή έννοια, που δεν αντιστοιχεί σήμερα στην πραγματικότητα που εκφράζει. Ο λόγος; Η αυξανόμενη πολιτική

απάθεια στο σύνολο του πληθυσμού, η ηλιθιότητά του. Και να θυμίσουμε ότι η αγγλική λέξη *idiotie*, που σημαίνει ηλιθιότητα, προέρχεται από την ελληνική λέξη *ιδιώτης* (-*idiot*). Εκείνος που ιδιωτεύει και δεν είναι ικανός να ασχοληθεί με τα δημόσια δηλαδή. Ή, ίσως, εκείνος που φοβάται να τα αλλάξει.

Κι εδώ μπαίνει ένα πολύ σοβαρό ερώτημα, που απασχολεί αιώνες την πολιτική φιλοσοφία: Πώς μπορεί να υπάρξει ως ελεύθερος ένας άνθρωπος μέσα σε μία κοινωνία, όταν υπακούει στους νόμους της ακόμα κι αν διαφωνεί με αυτούς; Υπάρχει πραγματική ελευθερία; Να το δούμε όμως σε άλλη βάση: Έχει σημασία η υπακοή σε νόμους που είναι άδικοι και δεν τεκμηριώνονται κοινωνικά (ετερονομία) ή χρειάζεται μία μαζική ανατρεπτική διάθεση εναντίον αυτών των νόμων; (– «Τι είναι η αυτονομία; Να μπορούμε ανά πάσα στιγμή να πούμε: αυτός ο νόμος είναι δίκαιος;» – Απόσπασμα συνέντευξης του Κορνήλιου Καστοριάδη στη Revue de MASS).

Κι εδώ αναδεικνύεται ένα άλλο ερώτημα: Ποιος ορίζει ποιοι νόμοι είναι καλοί και ποιοι όχι. Μία καλή απάντηση δίνει ο Θωρώ, στην Πολιτική Ανυπακοή: Σε ένα καθεστώς που φυλακίζει άδικο, η θέση τού δίκαιου βρίσκεται στη φυλακή. Μήπως λοιπόν ο υπέρτατος νόμος θα πρέπει να αφορά την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια; Κι αν ναι, τελικά πρέπει να πάει στη φυλακή εκείνος που κλέβει μία φρατζόλα για να ζήσει ή ο υπουργός που δεν του εξασφαλίζει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης;

Να πάρουμε το παράδειγμα της Ιερισσού και ολόκληρης της Χαλκιδικής. Όταν μία πολυεθνική εμφανίστηκε ξαφνικά στην περιοχή, αλλοιώνοντας το περιβάλλον, ανατρέποντας την αρμονία της φύσης και τσαλαπατώντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Στέλνοντας ξεκάθαρο μήνυμα θανάτου προς τους κατοίκους της περιοχής, με την φροντίδα και την αμέριστη συμπαράσταση του κράτους. Μεσημέρι Κυριακής, παρουσία του γράφοντος, δεκάδες άνδρες τής αστυνομίας απαγόρευσαν την είσοδο στο δάσος σε μία ομάδα ολιγάριθμων επισκεπτών, επειδή η περιοχή είναι ιδιωτική. Φαίνεται ότι το ίδιο ισχύει και για την ελληνική αστυνομία, είναι ιδιωτική. Οι κάτοικοι της Ιερισσού και άλλων περιοχών

τής Χαλκιδικής αντιστάθηκαν (και συνεχίζουν να το κάνουν), απέναντι σε ένα άθλιο νομικό πλαίσιο που δεν έχει στραγγαλίσει όμως το αίσθημα δικαιοσύνης που κυριαρχεί μέσα τους. Σε έναν ηρωικό αγώνα, που έχει πολιτικοποιήσει την καθημερινότητά τους, αναγκάζοντάς τους κάθε μέρα να βγαίνουν πιο δυνατοί.

Ιδού, λοιπόν, πεδίο δόξης λαμπρό: Είμαστε μαζί με τους κατοίκους τής Χαλκιδικής και ενάντια στους νόμους που φτιάχνουν οι ολιγαρχίες αριστερών και δεξιών κοινοβουλίων για χάρη των πολυεθνικών ή θα κοιτάξουμε πάλι τη δουλειά μας για να μην μπλέξουμε;

Χριστούγεννα, Είναι Κουτό να Κυνηγάς το Τίποτα

Γιώργος Κτενάς

*«Σύρε στο σπίτι, δεν θα σε πάρω στο κατόπι ποτέ, όσο πολύ και να το πεθυμήσεις. Είναι κουτό να κυνηγάς το τίποτα»**. Με αυτό το επιχείρημα η Ηλέκτρα, στη σοφόκλεια τραγωδία, πείθει τη δειλή και αδύναμη αδερφή της, Χρυσοθέμη, να τρέξει προς την Κλυταιμνήστρα. Κι αυτό είναι το κύριο γνώρισμα της τραγωδίας, με κάθε σεβασμό στους εξειδικευμένους μελετητές των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων: το επιχείρημα, η πειθώ. Η βάση τού διαλόγου δηλαδή, από όπου προέκυψε η άμεση δημοκρατία στην αρχαία Αθήνα και σε μία σειρά άλλων πόλεων.

Η ίδια η εξέλιξη της φύσης τού ανθρώπου έχει μέσα της το επιχείρημα. Όταν ο Κρο-Μανιόν επικράτησε του Νεάντερνταλ, το κατάφερε με επιχειρήματα: αξιοποίησε τη γλώσσα και τα σύμβολα. Εκεί που απουσιάζει ο διάλογος, άρα το επιχείρημα, κυριαρχεί η βία, που είναι η βάση τής εξουσίας και αποτελεί επινόησή της. Κι εδώ πρέπει να δούμε πως η βία έχει πολλά πρόσωπα. Η

ανεργία, ο αναλφαβητισμός, η μόνιμη έλλειψη τροφής και πόσιμου νερού, είναι βία σε καιρό ειρήνης. Η κοινωνική αποξένωση, η καταναλωτική εκτόνωση και οτιδήποτε απορρέει από τον μηχανισμό τού καπιταλιστικού οικοδομήματος είναι μεταμφιεσμένη βία, παρότι κατά τεκμήριο μετονομάζεται σε κάτι άλλο.

Βία είναι η απάθεια που δημιουργούν τα σκουπίδια της τηλεόρασης. Ο υποβιβασμός τού πολίτη σε μονάδα κατανάλωσης, άρα εν δυνάμει καπιταλιστή, που υπηρετεί ένα σύστημα που βρίσκεται ενάντια στη φύση του ανθρώπου: η αξιακή κλίμακα συνθλίβεται μπροστά στην οικονομική έκφανση, προκειμένου να κορεστεί το τέρας της προπαρασκευασμένης καταναλωτικής μανίας. Και είναι ευκαιρία λόγω των ημερών, να γράψουμε δύο λόγια για τη μεταμφιεσμένη βία των Χριστουγέννων. Με τον κίνδυνο να χαρακτηριστούμε γκρινιάρηδες, θα ξεσκονίσουμε ιατρικές – ψυχολογικές έρευνες (που είχαν δημοσιευτεί παλιότερα στον Τύπο) για την περίοδο των γιορτών και αποκαλύπτουν μία εικόνα μαζικής ψυχολογικής κατάρρευσης αυτό το διάστημα.

Πρόκειται για ένα προκαθορισμένο εορταστικό ραντεβού, παγκόσμιας κλίμακας, που λειτουργεί ως προκαθορισμένο καταναλωτικό ραντεβού. Με αποδεδειγμένα δραματικές συνέπειες για την ψυχική και σωματική υγεία, αυτό το ραντεβού προκαλεί έντονη δυσφορία και μαζική κατάθλιψη την περίοδο των Χριστουγέννων. Το περίφημο **«Φαινόμενο των Χριστουγέννων»** («Christmas effect») όπως έχει χαρακτηριστεί από Αμερικανούς ψυχιάτρους, με κύρια γνωρίσματά του την κατάθλιψη, το έντονο άγχος, το αίσθημα δυστυχίας και ενοχής που βιώνει ένας πολύ μεγάλος αριθμός υγιών ανθρώπων. Παράλληλα, η κατάσταση ατόμων που υποφέρουν ήδη από ψυχολογικά προβλήματα, επιδεινώνεται μέσα στις γιορτές. Με βάση πολύχρονες στατιστικές μελέτες στη Βρετανία για παράδειγμα, την πρώτη μέρα τού νέου έτους υπάρχει αύξηση των αυτοκτονιών κατά 100%.

Ένα άλλο φαινόμενο παθογένεσης είναι το «Καλά Χριστούγεννα Στεφανιαία» («Merry Christmas, Coronary»), που αφορά την αύξηση καρδιακών επεισοδίων ανήμερα τα Χριστούγεννα και εντυπωσιακή άνοδο πρόωρων θανάτων. Ο Βέμπερ συνδέει σωστά την

αγγλοσαξονική παράδοση των Χριστουγέννων με τον καπιταλισμό, με αποτέλεσμα οι μέρες να χάνουν τον θρησκευτικό μυστικισμό και τον λαϊκό τους χαρακτήρα (-Περιττό να πούμε ότι στην ελληνική παράδοση, η μεγάλη θρησκευτική γιορτή είναι η Ανάσταση). Οπότε μιλάμε για ένα βαθύτερο φαινόμενο παθολογίας και ξενομανίας, που υποβαθμίζει το πνεύμα των ημερών σε μία καταναλωτική εκτόνωση, ντυμένη με την κόκκινη φορεσιά τού επινοήματος της Coca Cola, του Santa Claus. Εξηγώντας με απόλυτο τρόπο τη μεταμφιεσμένη βία των Χριστουγέννων, που το μοναδικό «επιχείρημά» της είναι ένα: καταναλώστε.

**Ηλέκτρα, εκδ. Κάκτος.*

Για έναν σοφό άνθρωπο δεν είναι κάθε μέρα εκλογές;

Γιώργος Κτενάς

Το κράτος και η εξουσία έχουν συστηματοποιήσει τη σχέση με τη βία, που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο κυβερνητισμού. Είτε αυτός αφορά τη δεξιά και ακροδεξιά πτέρυγα του νεοφιλευθερισμού είτε την αριστερή – σοσιαλδημοκρατική. Παρόλα αυτά τον 20^ο αιώνα η κυρίαρχη νεωτερική εξουσία έχει ως βασικό άξονα τον προληπτικό έλεγχο, παρά την καταστολή. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν συνεχίζει να διατηρεί ακμαίο τον κατασταλτικό μηχανισμό της και να τον χρησιμοποιεί όταν το θεωρεί αναγκαίο.

Εδώ ο Φουκώ έρχεται να εισάγει τον όρο της βιοπολιτικής και κατ' επέκταση της βιοεξουσίας, ως ρυθμιστή στις ζωές των ανθρώπων που ασχολούνται αποκλειστικά με τα ιδιωτικά τους συμφέροντα. Αναλύει την παραγωγή γνώσης και το πώς σχετίζεται με την εξουσία: Ο λόγος κατασκευάζει πειθαρχίες που δεν

εμπεριέχονται στη λεκτική έκφραση, γιατί την ξεπερνούν. Άρα ο λόγος δεν αποτελεί αντανάκλαση εξουσίας, αλλά παράγει ο ίδιος εξουσία. Γι' αυτό αμφισβήτησε την κυριαχία που παράγει ο ορθός λόγος για την ερμηνεία του κόσμου: Η εξουσία δεν είναι απροσδιόριστη, που την παραδίδει κάποιος ή την παραλαμβάνει κάποιος άλλος, αλλά ασκείται (έστω υπό προϋποθέσεις) από κάθε κοινωνικό υποκείμενο.

Έχει ενδιαφέρον να δούμε ποιες φορές μεταμφιέζεται, φορώντας τη μάσκα του φίλου, προκειμένου να αποκτήσει λαϊκή υπόσταση για να διεμβολίσει ευκολότερα τα μεγάλα ακροατήρια. Προβάλλοντας λόγου χάρη συμβατικές εκδηλώσεις και γιορτές (τα Χριστούγεννα, τις εκλογές κ.λπ.), οι οποίες στρογγυλοκάθονται πάνω στον κυκλικό χρόνο. Υποτάσσοντας τη χρονικότητα στα διαγράμματα των πολυεθνικών και την εκάστοτε γραφειοκρατία, ως συμβατικές εκδηλώσεις εκτόνωσης καθόλα μικροαστικές. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι καλοκαιρινές διακοπές, ως ένα μέρος ιδιότυπης σύμβασης: Αποδεχόμαστε 11 μήνες εγκλωβισμού σε απάνθρωπους ρυθμούς δουλικής καθημερινότητας και γυρεύουμε την ελευθερία για έναν μήνα. Είναι όμως πράγματι έτσι; Ας δούμε ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία: Ο μαζικός τουρισμός αναπτύχθηκε τον 19^ο αιώνα, αλλά ως κυρίαρχο κοινωνικό φαινόμενο εδράζεται στην Ιταλία του Μουσολίνι, με την ίδρυση του Υπουργείου Λαϊκής Κουλτούρας. Ο απαξιώτικος χαρακτηρισμός «τα μπάνια του λαού» προέρχεται από εκεί και τον συναντάμε ακόμα και σήμερα, ως ορολογία και κουλτούρα θερινής κοινοβουλευτικής εξουσίας. Την ίδια πρακτική ακολούθησε και η ναζιστική Γερμανία, ενδεικτικό του ότι ο μαζικός τουρισμός αποτελεί συνέχεια του αρχαϊκού «άρτος και θεάματα» και, κυρίως, επινόηση ολοκληρωτικών καθεστώτων.

Οπότε εδώ έχουμε τη βιοπολιτική του μαζικού τουρισμού που όχι μόνο δεν αφορά την ευζωΐα, αλλά αντίθετα ελέγχει αυτό που άκοπα χαρακτηρίζουμε ως ελεύθερο χρόνο. Άρα να ενημερώσουμε εκείνους που μελαγχολούν κάθε Σεπτέμβρη επειδή τελείωσαν οι διακοπές του Αυγούστου, ότι είναι υποτελείς στο κυρίαρχο φαντασιακό και τους 12 μήνες του χρόνου. Γιατί ελέγχεται η

χρονικότητά τους στα πρότυπα της ιδρυματοποιημένης παιδείας: φυλακίζουν τους μαθητές για 6 – 7 ώρες καθημερινά, επιτρέποντάς τους να προαυλίζονται στα διαλείμματα. Αν αντικαταστήσουμε τις διακοπές με τις εκλογές και τον μαζικό τουρισμό με την ανάθεση και την ενσωμάτωση, έχουμε μία πρώτης τάξης εικόνα της πολιτικής ετερονομίας. Να κλείσουμε με μία ερώτηση του κυνικού Διογένη: «Για έναν σοφό άνθρωπο δεν είναι γιορτή κάθε μέρα;». Ας τη διαμορφώσουμε τώρα στη βάση όσων γράψαμε νωρίτερα: «Για έναν σοφό άνθρωπο δεν είναι κάθε μέρα εκλογές;», θα μπορούσε να αναρωτηθεί ο Διογένης. Αλλά, είπαμε, αυτός ήταν κυνικός.

Ο Κύκλος της Ασημαντότητας και το Ρίζωμα του Ανοιχτού

Γιώργος Κτενάς

(...) Ξαφνικά βρέθηκαν έξω από έναν μπερντέ. Στον χώρο των θεατών δεν έπεφτε καρφίτσα. Αυτό που έκανε εντύπωση στο καπέλο και το παπούτσι, το ξύλινο παπούτσι, ήταν ότι το κοινό είχε αποκλειστικά νέα και χαμογελαστά παιδιά. Με φωτεινά μάτια, κόκκινα, πράσινα και μπλε μαλλιά, μοβ φαρδιές παντελόνες, σανδάλια, αυτοσχέδιες τσάντες γεμάτες με βιβλία και προφυλακτικά. Η γενιά των γονιών τους τα χαρακτηρίζει απολιτικά. Δεν φτάνει που δεν ντρέπονται για τα προβλήματα που φόρτωσαν στις πλάτες τους, δεν μπορούν κιόλας να διακρίνουν ότι η πολιτικοποίησή τους δεν αφορά τα τσιτάτα και τις καθοδηγητικές αξιώσεις κανενός κόμματος. Αλλά επιτυγχάνεται μέσα από την πολιτικοποίηση της ίδιας της ζωής. «Η πραγμάτωση του ανθρώπου», γύρισε σε μία στιγμή στο διάλειμμα της παράστασης και είπε το παπούτσι, το ξύλινο παπούτσι, στο καπέλο, «γίνεται μέσα στην κοινωνία. Παρέα με άλλους

ανθρώπους. Όπως συμβαίνει εδώ, τώρα, με αυτά τα νέα παιδιά. Για αυτό ο άνθρωπος, σαν πολιτικό ον που είναι, έχει σαν καθρέφτη του τον διπλανό του. Αυτό, τουλάχιστον, γράφει ο Μαρξ στο Κεφάλαιο. Το έχεις διαβάσει;», συμπλήρωσε με ερώτηση το καπέλο. «Μόνο το πρώτο κεφάλαιο», ήταν η απάντηση που έλαβε (...)

Δεκαετίες πριν ο Κορνήλιος Καστοριάδης διέκρινε σωστά, πως το κυρίαρχο πρόβλημα για τον σύγχρονο άνθρωπο δεν είναι το οικονομικό, αλλά η έλλειψη νοηματοδότησης της ζωής του. Ήταν η εποχή ανόδου της ασημαντότητας, που κυρίαρχησε μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Είναι αυτό που, άστοχα, χαρακτηρίζουμε ως απολιτικό ή ακόμα και αντιπολιτικό. Με την πολιτική να ορίζεται ως διαρκής αναστοχασμός θεσμίσεων (- ό,τι είναι κοινωνικό είναι και πολιτικό) και όχι με τη ρητή μορφή του κρατικού, που είναι ευκολότερα αντιληπτή. Άρα εκείνο που χρειάζεται για ενεργοποίηση, είναι η επανανοηματοδότησης της ίδιας της ύπαρξης. Σε ποιες κοινωνίες; Σε εκείνες που η οικονομική απεικόνιση υπερισχύει της αξιακής κλίμακας. Χρειάζεται να αποσυνδεθεί η χειρονομία, οποιαδήποτε χειρονομία, από την αποτίμησή της.

Αλλά το θέμα είναι σαφώς πολυεπίπεδο και χρειάζεται εμβάνθυνση, πολύ περισσότερο για εκείνους που αποθεώνουν την υλική αιχμαλωσία, με προπαρακατασκευασμένες ανάγκες και συναισθηματικές αγκυλώσεις. Ανθρώπους που σχηματίζουν άποψη για τα γεγονότα από τους opinion leader της tv και τρομάζουν όταν καταλάβουν πως χρειάζεται να είναι πολίτες και όχι πελάτες. Και εδώ η γνώση είναι μακραίωνη, αρκεί να ρίξουμε μία ματιά στον Επιτάφιο του Περικλή: Όταν ένα άτομο είναι εξωκοινωνικό και εξωθεσμικό, είναι λειψό και μίζερο. Δηλαδή ανολοκλήρωτο. Κυριαρχεί στις μέρες μας η κατάθλιψη (εσωστρεφής ψυχική διαταραχή) σε άτομα που είναι εξωκοινωνικά, γιατί δεν έχουν το αίσθημα του ανήκειν σε κάποια ομάδα και δημιουργούν αυθαίρετες ελίτ για τον εαυτό τους. Δηλαδή, δεν ανταποκρίνονται στον αγελαίο τρόπο ζωής της ανθρώπινης φύσης τους. Άρα, με μια δόση υπερβολής, δε είναι άνθρωποι αλλά

υπάνθρωποι (όπως θα τους χαρακτήριζε ο Νικόλας Άσιμος) και η ζωή τους παραμένει κενή νοηματοδότησης. Όσο μένει σε αυτή τη μορφή, επιστρέφουμε στον Καστοριάδη και την εποχή της ασημαντότητας.

Κυριαρχεί όμως στις ημέρες μας η εποχή της ασημαντότητας, που η διαδικασία της απομάγευσης και ο πόλος του ανοιχτού διεκδικούν συγκεκριμένο κοινωνικό ρίζωμα; Όταν υπάρχουν πολυπληθείς πορείες αλληλεγγύης μέσα στο καλοκαίρι (π.χ. για τη Νοταρά 26) ή όταν το No Border camp και το Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη εξελίσσονται σε πάγιες παρεμβάσεις με μαζική παρουσία; Σαφώς όχι, για αυτό είναι όλο και περισσότεροι οι τολμηροί διανοητές που υποστηρίζουν ότι ο κύκλος της ασημαντότητας έχει κλείσει. Η πολιτικοποίηση δεν αφορά τις δογματικές αξιώσεις κανενός κόμματος, αλλά γίνεται μέσα στην ίδια την καθημερινότητα, με τον τρόπο ζωής. Η μαρξιστική βιβλιοθήκη, ανανεωμένη ή όχι, έχει φύγει από το αφηγηματικό κέντρο και όλοι έχουν αντιληφθεί (πρωτίστως, είναι η αλήθεια, στον κατασταλτικό μηχανισμό του κρατικού αριστερισμού) πως η πρόβα έχει τελειώσει: Τώρα βγαίνουμε στο πάλκο για την παράσταση.

*** Απόσπασμα από τη νουβέλα “Ο θείος Έρωτας μαστορεύει το φεγγάρι” (εκδ. Ισηγορία)*

Η άλλη όψη των Ολυμπιακών Αγώνων

Γιώργος Κτενάς

Αν οι συνολοταυτιστικές και αυτοαναφορικές κοινωνίες που ζούμε μπορούσαν να αλλάξουν με την έκδοση ενός ανατρεπτικού και αποκαλυπτικού βιβλίου, περιοδικού ή εφημερίδας, αυτός ο κόσμος

σίγουρα θα ήταν διαφορετικός. Οι αποκαλυπτικές δημοσιεύσεις είναι το μεγάλο όπλο των από κάτω, μία μορφή εκδίκησης της γυφτιάς, αλλά από μόνες τους δεν αρκούν για να αλλάξει κάτι: Ο κοινωνικός μετασχηματισμός και η ανάδυση της λαϊκής συνειδητότητας, απέναντι στην ετερονομία και το καθεστώς εξαίρεσης, δεν θα πέσουν από τον ουρανό. Χρειάζεται ο άνθρωπος να ενημερωθεί σωστά, ως πολιτικό υποκείμενο, αλλά πρέπει να πάρει και την απόφαση να ανατρέψει τον κόσμο γύρω του.

Ας κάνουμε εδώ ένα μικρό πείραμα: θα δημοσιεύσουμε κάποια στοιχεία που από μόνα τους δεν μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο. Μπορούν όμως να αλλάξουν τους ανθρώπους που θα τα διαβάσουν, να τους ενεργοποιήσουν και εκείνοι με τη σειρά τους να αλλάξουν την κοινωνία που τους φιλοξενεί. Κάποια στοιχεία που αφορούν την τρέχουσα διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων:

- Τα τελευταία χρόνια οι θάνατοι των πολιτών από τις εφόδους της αστυνομίας, με πρόσχημα τις καθαρές πόλεις από τα ναρκωτικά (αρχικά λόγω του Μουντιάλ 2014 και στη συνέχεια λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων), έχουν ξεπεράσει τους 8.000.

- Προκειμένου να βρεθούν χρήματα για τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό των έργων που αφορούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το κράτος χρωστάει δεδουλευμένα μηνών στους δημοσίους υπαλλήλους (το 70% των καθηγητών της χώρας απεργεί από τον περασμένο Μάρτη).

- Χάθηκαν πάνω από 1 εκ. θέσεις εργασίας το 2015, λόγω της συρρίκνωσης κατά 4% της οικονομίας, παρά το παραπλανητικό αφήγημα που ήθελε τους Ολυμπιακούς Αγώνες να φέρνουν οικονομική άνθηση στη χώρα.

- Υπήρξαν καταγγελίες για εξαντλητικά ωράρια εργασίας, σε κατασκευές που αφορούσαν τους Αγώνες, καθώς σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνούσαν τις 12-14 ώρες ημερησίως.

- Άρση στοιχειωδών κανόνων ασφαλείας, που είχαν ως αποτέλεσμα πολλά θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα.

– Καταγγελίες για εντελώς ακατάλληλες συνθήκες εργασίας, σε θερμοκρασίες μόνιμου καύσωνα.

Πρόκειται για καθημερινούς εφιάλτες, μικρά ολοκαυτώματα, που θα μπορούσαν να μας συσπειρώσουν απέναντι στο αρπακτικό κεφάλαιο. Η εξουσία έχει τον τρόπο και την πείρα να κλείσει το μάτι σε αυτό που εύστοχα η Σούζαν Στρέιντζ έχει χαρακτηρίσει ως καπιταλισμό του καζίνο. Και είναι ιστορικά και κοινωνικά τεκμηριωμένη η αμφίδρομη σχέση εξουσίας – κράτους, δηλαδή της προνομιούχου ελίτ που έχει συστηματοποιήσει εξουσία πάνω στο μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Με τη βία σταθερό σύμμαχο, άρα τους δρόμους γεμάτους περίστροφα και αρματωμένους κρανιοφόρους.

Στη Βραζιλία σήμερα έχει δημιουργηθεί, μία ακόμα φορά, καθεστώς έκτακτης ανάγκης. Με την αστυνομία να βρίσκεται, μαζικά, ξανά στους δρόμους. Αλλά σε μία χώρα που η διαφθορά βασιλεύει σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής και συνδυαστικά με την απάτη αποτελούν τη βαριά βιομηχανία της (μαζί με το ποδόσφαιρο και την πορνεία), είναι δυνατόν το δίπολο εξουσίας – κράτους να μη σχετίζεται μαζί της; Κι εδώ να θυμηθούμε την αρχή της Χάνα Άρεντ: *Δύναμη υπάρχει όταν όλοι βρισκόμαστε εναντίον ενός*. Μπορούμε όλοι μαζί, σε ένα κίνημα με παγκόσμια χαρακτηριστικά, να απαιτήσουμε μία διαφορετική μορφή Ολυμπιακών Αγώνων και όχι εκείνη της μεγαλύτερης κερδοσκοπικής μηχανής; Που θα βγάλει αθλητές και θεατές από τα φαραωνικού τύπου στάδια για να βρεθούν στον δρόμο, επανακαθορίζοντας τη θέση του αθλητισμού στον δημόσιο χώρο ως μέσο ψυχαγωγίας και υποκατάστατο κοινωνικοποίησης. Γιατί ο αθλητισμός μπορεί να λειτουργήσει θετικά στην επανανοηματοδότηση της ανθρώπινης ύπαρξης ως κοινωνικός καθρέφτης, όχι τα καθρεφτάκια που μοιράζουν οι πολυεθνικές.